

INDUSTRIJA PRIVATNOG OBEZBEĐENJA

STANJE

U 2017. godini industrija privatnog obezbeđenja dobila je pravni okvir usvajanjem Zakona o privatnom obezbeđenju koji je bio predmet različitih rasprava i izmena Zakona, na kraju usvojenih u novembru 2018. godine. Novim zakonom iz 2017. godine standardizovano je i regulisano tržište, što je donelo značajnu vrednost društvu, definišući minimum zahteva i obaveze pružaocima usluga bezbednosti. Uprkos pozitivnom razvoju na polju pravnog okvira, ovu industriju i dalje pogađaju višestruki izazovi povezani sa nelojalnom konkurencijom i poštovanjem zakona. Proces licenciranja izvor je prihoda države. Međutim, tržište se suočava sa velikim izazovima nepridržavanja propisa i nedovoljnih mera kontrole, što je rezultiralo velikim brojem kompanija u oblasti privatnog obezbeđenja koje posluju u sivoj zoni, dovodeći nadležne organe u poziciju da usmeri fokus na omogućavanje jednakih uslova za domaće i strane pružaoce usluga. Navedeno će imati direktan uticaj na fiskalne prihode države, ali takođe i na kreiranje stabilnijeg i sigurnijeg poslovnog okruženja za sve učesnike na tržištu.

COVID-19

Zbog COVID-19 situacije neke od izazova je još teže prevazići, poput onih sa radnom snagom. Proces obuke i dobijanja licence za poslove privatnog obezbeđenja traje od dva do tri meseca, a s obzirom na trenutnu COVID-19 situaciju produžava se, zbog mera bezbednosti i zdravlja na radu, jer je izazovno organizovati obuku, a i Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) ima manje termina za polaganje ispita. Kao efekat COVID-19, očekuje se i rast nezaposlenosti. Definisanje postupka licenciranja koji odgovara zahtevima tržišta pozitivno će stimulisati zapošljavanje u sektoru bezbednosti.

POBOLJŠANJA

Ministarstvo unutrašnjih poslova otvorilo je kanale komunikacije sa industrijom koja je od najveće važnosti. Nadležni organi promovišu bilateralnu komunikaciju, pored formiranja Stručnog saveta za unapređenje privatnog obezbeđenja, aktivnosti privatnih detektiva i javno-privatnih partnerstava u sektoru bezbednosti. Takođe, pojavile su se nove mogućnosti za angažovanje lica koja obavljaju ove poslove: pored Ugovora o radu, Zakon priznaje Ugovor o privremenim i povremenim poslovima. Izmenama zakona takođe je olakšano dobija-

nje licence za određene kategorije lica sa odgovarajućim kvalifikacijama, ali su rokovi za dobijanje licence neznatno skraćeni, što i dalje predstavlja nepremostiv izazov u praksi. Usvajanjem podzakonskih akata ove godine, ovlašćenja službenika obezbeđenja su jasnije definisane, što je značajno poboljšanje u praksi.

PREOSTALI PROBLEMI

Određeni problemi, koji su bili evidentni i pre usvajanja pomenutog zakona, potvrđeni su u praksi nakon njegove primene. Isti postaju ključna tema inicijative članova Udruženja za privatno obezbeđenje Privredne komore Srbije za izmenu nekih članova pomenutog zakona. Do sada su sledeća pitanja identifikovana kao najvažnija:

- Nedostatak strogo obavezujućih odredbi za korisnike usluga privatnog obezbeđenja da imaju Akt o proceni rizika.
- Nedovoljno jasno regulisan nadzor i kontrola sektora privatnog obezbeđenja, kao i terminološka neusklađenost zakona sa međunarodnim standardima u oblasti privatnog obezbeđenja.
- Delimična neusklađenost sa drugim zakonskim i podzakonskim aktima koji se odnose na rad i radne odnose; upravni postupak za izdavanje dozvola za privatno obezbeđenje; pružanje sigurnosti javnih skupova (tj. sportskih događaja); rukovanje vatrenim oružjem, itd.
- Proces obuke i dobijanja licenci za pojedince je predug, u proseku tri meseca, suviše krut i nije u skladu sa modernom praksom. Za vreme obuke lica ne mogu biti angažovana na poslovima privatnog obezbeđenja, dok kompanije koje pružaju usluge obezbeđenja imaju poteškoće u angažovanju licenciranih zaposlenih.
- Usluga prevoza novca mora biti predmet preciznijih propisa kroz posebne podzakonske akte.
- MUP nije u obavezi da obavesti kompanije, kao poslodavci, da li su njihovi zaposleni dobili licencu ili su im licence povučene usled neispunjavanja nekih zahteva.
- Efekat COVID-19 predstavlja veći izazov kompanijama u pogledu zapošljavanja ljudi sa licencama.

Pored opšte primene propisa zakona o bezbednosti, pred kompanijama za privatno obezbeđenje su tri glavna izazova:

- Zahtevi procene rizika - prema zakonu, procena rizika je prvi korak koji prethodi pružanju usluga privatnog obezbeđenja većini klijenata. Predstavlja osnovu za zaključivanje ugovora i definiše elemente posebno u pogledu obima i vrste usluge. Ako procena rizika nije urađena, u skladu sa zakonom, sankciju za isto snosi kompanija za privatno obezbeđenje, iako je bez saglasnosti i angažovanja klijenta nemoguće dati takvu procenu.
- Radna snaga - postupci za dobijanje licence u skladu sa Zakonom traju u proseku tri meseca, zajedno sa dramatičnim nedostatkom radne snage u uslužnom sektoru stavljaju kompanije za privatno obezbeđenje u nezavidnu situaciju. Primeri pozitivne prakse iz regiona (Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Slovenija) pokazali su da ograničenja u pogledu potrebnih kvalifikacija nisu dovela do pozitivnih trendova u industriji bezbednosti, već su otežavali rad pružaocima usluga privatnog obezbeđenja i svim zainteresovanim stranama. Prepoznajući koristi (povećana stopa zaposlenosti, sve kompanije koje se bave privatnim obezbeđenjem, a koje posluju u skladu sa zakonom), zemlje regiona odlučile su da ukinu

srednjoškolsko obrazovanje kao jedan od kriterijuma za dobijanje licence.

- Transport gotovine i dragocenosti - prevoz gotovine i drugih dragocenosti zbog svoje prirode spada u najrizičnije bezbednosne operacije. Međutim, lokalno zakonodavstvo ne uređuje detaljno ovu oblast, što ostavlja prostor za različita tumačenja, što rezultira nižim bezbednosnim standardima u Srbiji od odgovarajućih standarda u EU. Veoma je važno napomenuti da izloženost u ovoj industriji ima direktan uticaj na stabilnost ekonomije, uticaj na stabilnost bankarskog sektora i opštu sigurnost društva. Između ostalih, najčešći pravni izazov je nedostatak preciznih propisa i standarda u pogledu elektrohemijske zaštite prevoznih sredstava. Suprotno tome, sadašnje zakonodavstvo zamenjuje gore navedene standarde sa više članova posade u vozilima za transport. Ovakvo rešenje čini ovu uslugu rizičnijom i manje isplativom za krajnjeg korisnika. U interesu privrede je da smanji troškove logistike, tako da Srbija može imati koristi od konkurentnije ekonomije i podstaći brži rast. Transport novca je operacija koja mora da ima obavezno osiguranje sa preciznim vrstama polisa koje bi bile opšti uslov za sve kompanije za privatno obezbeđenje. Ovo pitanje treba jasno regulisati propisima kako bi se zaštitio javni i privatni interes, kao i poslovanje od neočekivanih i neosiguranih gubitaka.

PREPORUKE SAVETA

- Stalno praćenje primene Zakona o privatnom obezbeđenju, te kontinuirano insistiranje na tome da se njegovi podzakonski akti u što većoj meri usklade sa modelima zakonodavstva EU, istovremeno uzimajući u obzir lokalne specifičnosti. Podzakonski akti su posebno potrebni za transport novca u pogledu osiguranja i posebnog tretmana u saobraćajnim propisima. (1)
- Jasno definisati obavezu za korisnike usluga privatnog obezbeđenja u vezi sa Procenom rizika u skladu sa zakonom pod pretnjom istih sankcija kao i za privatne kompanije za obezbeđenje. (1)
- Podržati Ministarstvo unutrašnjih poslova u nameri da kroz inspeksijski nadzor prinudi sve subjekte koji se nalaze u sivoj zoni da primene usvojeni Zakon u punom obimu. (2)
- Definisati radno pravni status lica koja se bave poslovima privatnog obezbeđenja odnosno koji su zaposleni u ovoj industriji na način što će se svi Zakonom o radu dozvoljeni oblici radnog angažovanja jednako tretirati kao mogućnosti poslodavca, ukoliko nisu u koliziji sa prirodom instituta predviđenog Zakonom o radu. Za sada Zakon prepoznaje samo Ugovor o radu i Ugovor o privremeno povremenim poslovima. U uslovima za pohađanje obuke i sticanje licence izmeniti uslov stručne spreme, odnosno dozvoliti da i lica sa osnovnom školom mogu pribaviti

licencu za obavljanje poslova službenika obezbeđenja. Takođe, definisati da se bezbednosna provera obavlja pre početka obuke, odnosno da je ista uslov za pohađanje obuke radi sticanja licence u skladu sa Zakonom, kako bi se izbegli nepotrebni administrativni problemi i troškovi koji se odnose na kandidate koji ne prolaze bezbednosnu proveru. Propisati jasnu obavezu MUP da o svakoj promeni statusa licence fizičkih lica obavesti poslodavca. Ovo posebno imajući u vidu da se legitimacija službenika obezbeđenja izdaje na zahtev kompanije poslodavca i da se ista vraća MUP u slučaju prestanka radnog odnosa zaposlenog. (1)

- Zbog COVID-19 situacije, dozvoliti kandidatima koji su završili obuku da rade pod nadzorom licenciranih službenika, dok ne steknu odgovarajuću licencu. (2)
- Implementirati nove propise koji se odnose na uslugu transporta novca i unaprediti zaštitu ljudi i imovine kroz promenu saobraćajnih propisa, omogućavajući vozilima transporta novca pristup pešačkim zonama i žutim trakama, uvesti obaveznu elektrohemijsku zaštitu u vozilima za transport novca, posebno tokom prenosa novca, uvesti mobilne kamere koje bi nosio svaki službenik transporta novca, a broj članova posade transporta novca definisati shodno specifikaciji elektrohemijske zaštite. (3)